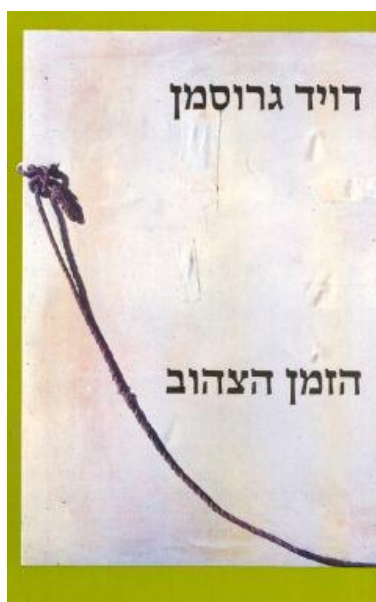

השטחים

מכבסת-מלים

מתוך: הזמן הצהוב מאת דויד גרוסמן, 1987

משכזבת – משחזרת + מאכזבת + כוזבת
disappointing מאכזבת
reconstructing משחזרת
false, fraudulent כוזבת
outrageous מקומם
לחזות לראות
destroying, vandalizing השחתה
זן סוג
disloyal בוגדניות

precision דיוק
cleansing טיהור
mine, to be mined מוקש, מוקש
barren נחשף, חשוף
camouflage הסוואה
detonator נפצים

בבלי משים בלי לשים לב
wild פראית
subdued, defeated מוכנעת
implemented נקוטה
מתרחש קורה
conquered כבושים
"להלבין" to launder
vermin שרצים
was intended to נועדה
charge מטען
hidden צפון

מדינה במבוכה משכזבת לעצמה אוצר מלים חדש. ישראל אינה המדינה הראשונה שעשתה זאת. אך למי שהשפה חשובה בעיניו, קשה ומקומם הדבר לחזות בהשחתתה האיטית. לאט לאט מתפתח פה זן חדש של מלים מגויסות, בוגדניות, מלים שאיבדו את משמעותן המקורית, מלים שאינן מתארות מציאות אלא משתדלות להסתיר אותה.

בעיני, הדיוק המילולי הוא (ובמצב שכזה במיוחד), כמו פעולת טיהור של שטח ממוקש, והמלים חייבות להיות כדגלי סימון על כל מוקש שנחשף מן ההסוואה שלו: אין הן מנטרלות את הנפצים, אך הן מודיעות על הימצאם שם, וחושפות אותם בשמם האמיתי. מלים כזבניות הן חול על המוקשים. חול בעינינו.

כך, בתהליך איטי ובלתי מורגש, מאבדות המלים את משמעותן הראשונית, ואם אין מלים המתארות בדיוק את המציאות, נוצרת בבלי משים מציאות שאין לתארה. מציאות פראית וכאוטית, שאינה מוכנעת למלים, ועל כן לא להיגיון, לא לדיוח, לא להבנה, לא למוסר, גם לא ליצירה.

כבר נכתב רבות על הלשון הנקוטה בדיווחים על המתרחש באיזורים הכבושים: זו, על-פי רוב, לשון "נקיה" (עמום אילון מכנה אותה: "מכבסת מלים", שתפקידה "להלבין" את השרצים), שנועדה לנטרל את המטען הלא-נעים הצפון בביטויים מסוימים...

מתוך עיתון "הארץ":

כללי

צה"ל: הפרדס של זוהרייה מסכן את ביתו של מופז בכוכב יאיר, ולכן צריך לעקור אותו

ארנון רגולר
22.09.2004

מחר יידרשו שופטי בג"ץ להכריע מה יעלה בגורל חלקת הפרדס של זוהרייה מורשד, אלמנה בת 72, שמתגוררת בגפה בכפר ג'מאל, כשני קילומטרים מהקו הירוק. איתרע מזלה של מורשד שחלקת הפרדס שלה - ובה כ-150 עצי הדר - ממוקמת כ-30 מטרים מביתו של שר הביטחון, שאול מופז, בקצה יישוב היוקרה, כוכב יאיר. במערכת הביטחון החליטו שהעצים של מורשד מסכנים את ביטחונו של מופז והם מבקשים לכרות אותם.

"אין לי מה לומר למופז. במשך שנה וחצי הייתי בפרדס פעם אחת, לפני שבוע יחד עם עורך דיני. כל שנותר לי הוא רק להתפלל שאללה לא ירשה לכרות את העצים. אנחנו אנשי שלום והפרדס הזה היה תמיד בבת עיני ואין צדק בהחלטה לעקור אותו", אמרה מורשד בביתה בכפר ג'מאל.

לפני כשלושה שבועות הגיע קצין צה"ל לחלקת הפרדס של מורשד ומסר לרועה צאן שעבר בסמוך לפרדס, צו חתום בידי אלוף פיקוד המרכז, משה קפלינסקי. הקצין ביקש מרועה הצאן להעביר את הצו למורשד, ועזב את המקום. בצו נמסר שהמפקד הצבאי החליט "בהיותו סבור שהדבר דרוש לצרכים צבאיים החלטיים ולנוכח הנסיבות הביטחוניות המיוחדות השוררות כיום באזור לכרות את העצים (בפרדס של מורשד)". בצו, הדומה לצווים אחרים שמחלק צה"ל מדי יום בשטחים, נכתב שמורשד רשאית להגיש את השגותיה על ההחלטה, וכן שהיא זכאית לפיצויים בגין כריתת העצים - פיצויים, שהמוסכמות הפוליטיות והחברתיות מונעות מהם, לרוב, את קבלתם.

הפרדס של מורשד הוא חלקה בת דונם וחצי שנמצאת בקצה פרדס, על שטח של 12 דונם, השייך למשפחתה המורחבת. מורשד ירשה את החלקה מבעלה, שנישא לאשה שנייה ועבר להתגורר במפרץ. לפני כמה שנים בעלה מת. חלקת הפרדס היא כל עולמה ורכושה של מורשד. בתוכו עצי תפוזים, קלמנטינות וגויאבה. החלקה צמודה לבית השמירה, שבו נמצאים המאבטחים של שר הביטחון. הבית מוקף בגדר גבוהה שנבנתה במיוחד כדי להגן על המבנה, ומהווה חלק מהגדר ההיקפית של כוכב יאיר.

החלקה של מורשד נמצאת באזור שמכונה "ביר אלחומא" - בשטח הכלוא בין גדר ההפרדה שממוקמת כחצי ק"מ מזרחה, ובין הקו הירוק. באזור חקלאי זה מונהג משטר היתרים חמור ומורשים להיכנס אליו רק תושבי הכפרים הסמוכים - ג'מאל ופלאמיה. שלט קטן על שער בגדר ההפרדה מפרט לתושבים בעלי אישורי הכניסה, את שעות פתיחת השער שדרכו ניתן לעבור לשטחים החקלאיים - "6:30 עד 8 בבוקר, 12:30 עד 13:30 בצהריים ו-17:30 עד 19:00 בערב". סיור של צה"ל מגיע בשעות הפתיחה, לעתים הוא מאחר ולעתים מקדים, ובודק את החקלאים שמבקשים להיכנס או לצאת מאדמותיהם.

"כשסיימו לבנות את הגדר הוציאו לכולם אישורי כניסה וגם אני קיבלתי אישור וגם נכנסתי לפרדס עם פועלים", מספרת מורשד, "אבל מיד כשטיפסתי על עץ לקטוף תפוזים קפצו שומרים חמושים (שומרים מביתן השמירה הסמוך לביתו של מופז, א"ר). אחד מהם כיוון אליי אקדח וגירש אותי ואת הפועלים ומאז לא חזרתי לפרדס". מורשד כבר אינה טורחת

להגיע למפקדת התיאום והקישור בקלקיליה לבקש אישור כניסה לפרדס, והיא ובני משפחתה אינם מתקרבים לחלקה מאז. חלק מהעצים בחלקה יבשו וחלקם ירוקים ונושאי פרי, שאיש אינו קוטף. לדברי מורשד, הפועלים מסרבים להגיע לחלקה והיא עצמה חוששת להתקרב אליה.

בעקבות מסירת הצו לכריתת העצים פנה עורך דינה של מורשד, ויאם שביטה, למשרדו של היועץ המשפטי ביהודה ושומרון, והודיע על התנגדותה לכריתת העצים ועל הכוונה לעתור לבג"ץ בעניין. שביטה התריע על הפגיעה החמורה בשגרת חייה של מורשד ועל כך שאין הצדקה לפגיעה כה קשה ברכושה ובפרנסתה. שביטה ציין בעתירה כי הכניסה לאזור נמצאת בפיקוח צה"ל, וכן שלא אירעו במקום אירועים ביטחוניים כלשהם במהלך ארבע שנות האינתיפאדה. שביטה הציע שבמקום לכרות את העצים תגודר החלקה במימון מערכת הביטחון, וכן שבני המשפחה יתחייבו למנוע כניסת זרים אליה.

סגן הראל ויינברג, ממשרד היועץ המשפטי, נטש בתגובת צה"ל לעתירה את המונח "כריתה" והגדיר את הפעולה כ"גזום". "אין כוונה להורות על עקירת העצים", כתב ויינברג, "המפקד הצבאי החליט לבצע אך ורק גזום העצים שיאפשר צמיחתם מחדש, כדי לצמצם עד כמה שניתן את הפגיעה בקניין". ויינברג כתב עוד, כי "העצים המיועדים לגזום מצויים בסמיכות מיידית לכוכב יאיר ולבית שר הביטחון, ולכן, מהווים נקודת מסתור למפגעים פוטנציאליים לשם ביצוע פיגועים ואיסוף מודיעין על היישוב". ויינברג טען כי "איום זה אף התממש בעבר כאשר הושלך בקבוק תבערה לעבר בתי היישוב מתוך שטח הפרדס". הוא שכח לציין שמדובר בארוע שהתרחש במהלך האינתיפאדה הראשונה.

ויינברג ציין עוד, כי "העצים שמיועדים להיגזם אינם מניבים פרי תקופה ארוכה ואינם מטופלים כלל ועיקר". הוא התעלם במפגן מכך שהמצב הזה נוצר מלכתחילה, מכיוון שמורשד או פועלים אחרים אינם מורשים בפועל לגשת לחלקה. למרות טענות ויינברג שמדובר בכוונה לגזום את העצים, הצו עצמו לא תוקן ולא שונה והוא נמצא בתוקף. בעקבות עתירתו של שביטה הוציא בג"ץ צו מניעה זמני שאוסר לבצע את הכריתה עד לקבלת החלטה סופית בעניין.

מדובר צה"ל נמסר בתגובה: "לאור האיומים על חייו של שר הביטחון שהתחדדו במחצית השנה האחרונה בעקבות סיכולם של אחמד יאסין ועבד אל-עזיז רנטסי, הוחלט לגזום כדונם וחצי של עצים יבשים. ההחלטה על הגזום, שיאפשר לעצים לצמוח מחדש, התקבלה לאחר בחינת חלופות שונות וכדי לצמצם ככל שניתן את הפגיעה בבעלי הקרקע ולספק מענה אבטחה ראוי לבית השר וסביבתו. החלטה זו התקבלה מכוח סמכותו של מפקד הכוחות באזור יהודה ושומרון, שאושרה לא אחת על ידי בית המשפט העליון. למרות הערכת מומחי שמאות כי מדובר בעצים שלא טופלו מספר שנים ושאינם ברי שיקום, מוכנות רשויות הביטחון לפצות את בעלי הקרקע לפנים משורת הדין".

אזור הפרדס הסמוך לביתו של שר הביטחון

מורשד אתמול, בביתה. "כיוונו אלי אקדח ומאז לא נכנסתי לפרדס"

מתוך אתר "וואלה!":

בג"ץ מנע עקירת פרדס ליד ביתו של מופז

יום רביעי, 16 בפברואר 2005, 16:28

עקירת העצים בפרדסה של זוהרייה מורשד, פלסטינית בת 72, החלה לפני כ-5 חודשים משיקולי ביטחון. לאחר שמורשד עתרה לבג"ץ הוא עצר את העבודות, וקבע כי יתבצע גיזום בלבד

בג"ץ סירב היום להתיר לצה"ל לעקור 60 עצי הדר בפרדס של זוהרייה מורשד, פלסטינית בת 72, סמוך לביתו של שר הביטחון שאול מופז בכוכב יאיר. הפעולה שביקש צה"ל לבצע הוגדרה כנחוצה "מטעמי ביטחון".

עקירת העצים החלה בספטמבר, בעקבות צו שהוציא אלוף פיקוד המרכז, משה קפלינסקי, שבה נומקה הכריתה ב"צרכים צבאיים החלטיים ולנוכח הנסיבות הביטחוניות המיוחדות השוררות באזור כיום".

מורשד עתרה, ובג"ץ אסר על צה"ל לבצע פעולות כלשהן בחלקה שלה עד מתן החלטה בתיק. בית המשפט אף הורה לצה"ל לגבש תוך 30 יום אלטרנטיבות לכריתת העצים, שלא יפגעו ברכושה של מורשד.

בתשובה לעתירה טענה המדינה, כי "העצים המיועדים לגיזום מצויים בסמיכות ליישוב כוכב יאיר ולבית שר הביטחון ומהווים נקודת מסתור למפגעים פוטנציאליים שיכולים לעשות בהם שימוש לביצוע פיגועים".

בהחלטתו היום דחה בג"ץ את עמדת המדינה וצה"ל, וקבע כי יותר לכוחות הביטחון לגזום את העצים הסמוכים לביתו של מופז, על מנת למנוע ממחבלים להסתתר ביניהם, אולם אסר לעקור את העצים או לכרות את ענפיהם.

קישורים:

«צה"ל: לכרות פרדס של קשישה שגרה ליד מופז»

עץ הזית והחורבן – סיפור עממי

פעם אחת, לפני שנים רבות, היה הזית עץ זקוף ויפה, בעל צבע ירוק רענן ופרחים גדולים. הזית היה ידוע ביופיו ובכך שהוא אחד משבעת המינים שנתברכה בהם ארץ ישראל. כל האנשים, מזקן ועד טף, אהבו לאכול זיתים ולטבול את פיתם בשמן הזית הצלול והטעים. גם את המאור הביא הזית לבתים כששמנו שימש למנורת השמן. אך יותר מכל התגאה הזית בתיתו שמן למנורת המקדש, שדלקה תמיד.

ומדוע ענפי עצי הזית שאנו רואים היום כה מחוספסים ומפותלים, אתם שואלים, מדוע פרחיו כה קטנים? מדוע גזעו מעוקם? מדוע החליף צבע הכסף את הירוק הרענן שבעליו?

כל זה קרה עם חורבן בית המקדש. כששמע הזית את הצעקות וראה את החורבות שח ראשו, שיבה זרקה בשערו, והעצב אכל את בשרו עד שהפך חלול מבפנים וענפיו הפכו מעוקמים ומפותלים. כל יסוריו של עם ישראל כמו נחקקו בו, והוא מספר את סיפור החורבן והגלות.

אך עדיין, למרות כאבו, ממשיך עץ הזית להצמיח את זיתיו: הוא נותן לנו אותם ואת שמנם, לאכול ולשבוע, ובליבו התקווה לשוב ולהביא את שמנו כתשורה למנורת המקדש. פרחי הזית הלבנים, אמנם הפכו קטנים יותר, אך הם ממשיכים לפרוח ולהבטיח ימים של גאולה.

הקהילה השומרונית בישראל

קהילה – community
 משמעות – meaning
 קדום – ancient
 טוענת, לטעון – to claim
 שפה – language
 אורח חיים – lifestyle
 מתבסס, להתבסס – to be based upon
 נוסח – version
 ייחודי – unique
 מכיל, להכיל – to include
 עלילה – plot
 נתגלע, להתגלע – to erupt
 אופי – character
 חוו, לחוות – to experience
 פרעות – pogroms
 טבח – massacre
 צלבנים – crusaders
 מנתה, למנות – לספור
 שרדו, לשרוד – to survive

נצר – heir
 תקופה – period
 מדבר – The fourth book of the Bible, Numbers (literal: Desert)
 משתייכים – belong
 שבט – tribe
 מבטא – accent
 אמונים – are practiced
 מסורת – tradition

פילוג – split
 בעקבות – following
 סיבה – reason
 חוסר – lack
 טענו, לטעון – to claim
 חל – חל
 קרע – a tear, rip
 עותק – replica
 גרעין – kernel, core

בסיס – basis
 ממצא – finding
 צאצא – descendant
 כוהן – priest
 גלו, לגלות – to be exiled
 נשאו, לשאת – to marry
 בהתאם – according to
 מדיניות – policy

שומרונים (בעברית שומרונית: **שומרים**, במשמעות שומרי התורה או תורת משה) הם עם קדום וקבוצה אתנית-דתית הטוענת להיותה המשך ישיר של בני ישראל. השומרונים חיים רק בארץ ישראל: בעיקר בהר גריזים שבשומרון ובעיר חולון. שפתם של השומרונים דומה לעברית עתיקה, ואורח חייהם מתבסס על נוסח ייחודי של התורה הכתוב בכתב שומרוני, שהוא קצת שונה מהכתב העברי הקדום, וגם מכיל שינויים עלילתיים קלים. במהלך ההיסטוריה נתגלעו מחלוקות בעלות אופי דתי בין השומרונים לבני העם היהודי, ולאורך קיומם חוו השומרונים פרעות ומעשי טבח, בעיקר על ידי הביזנטים והצלבנים. מתוך כל השומרונים, שאוכלוסייתם מנתה יותר ממיליון נפש במאה ה-4, שרדו בתחילת המאה ה-20 רק 150 אנשים.

הקהילה השומרונית היא נצר לבני ישראל מתקופת המדבר. השומרונים משתייכים לשבטים אפרים, מנשה ולוי.

השומרונים רואים את עצמם כשומרי הדת והתרבות העתיקה של עם ישראל. כותבים בכתב שונה מהיום, הכתב העברי הקדום; מתפללים בלשון ובמבטא העברי העתיק שבו דיברו גם אחיהם היהודים עד המאה השנייה לספירה; ואמונים על נוסח התורה הקדום ומסורת עתיקה מבריאת העולם ועד לימינו.

הפילוג בין היהודים לשומרונים, נוצר בעקבות וויכוח דתי בימי בית שני, או אפילו מוקדם יותר (על הסיבה לפילוג יש חוסר הסכמה בין היהודים לשומרונים). היהודים טענו כי השומרונים אינם משתייכים לבני ישראל. חל קרע בין שני העמים והשומרונים הקימו עותק של בית המקדש משלהם בראש הר-גריזים. לאורך כל ההיסטוריה של שתי עדות אלו, יהודים ושומרונים, גרעין הסכסוך ביניהן היה ונשאר עד היום - המקום הנבחר - הר גריזים וירושלים.

על בסיס ממצאים גנטיים ועל בסיס ההתייחסות המקראית לשומרונים חושבים החוקרים שרוב השומרונים הם צאצאים של קבוצת כוהנים מממלכת ישראל שלא גלו בגלות עשרת השבטים אלא נשא נשים אשוריות ואחרות, שהוגלו לארץ ישראל בהתאם למדיניות האשורית.

הר גריזים (הרגריזים)

הר גריזים (ע"פ השומרונים "הרגריזים" ללא רווח) הינו המקום המקודש לקהילה השומרונית. הר גריזים הוא חלק מהרי שומרון.

חפירות ארכיאולוגית בהר גריזים החלו בשנת 1982 ונמשכו 22 שנים. מחודש יולי 2012 האתר פתוח לביקורי הקהל הרחב ואפשר לבקר בו עם כל המשפחה.

בחפירות נמצאו על ההר שני מקדשים: הראשון מהמאה ה-5 לפנה"ס והשני, גדול יותר, מראשית המאה ה-2 לפנה"ס. מסביב למקדש הוקמה עיר גדולה שהאוכלוסיה שלה היתה יותר מעשרת אלפים איש. בחפירות נתגלו כארבע מאות אלף עצמות קורבנות של בעלי החיים שהקריבו, על-פי התורה: כבשים, עזים, פרות וציפורים. בחפירות נתגלו כשבעה-עשר אלף מטבעות זהב, כסף וברונזה, אלפי כלי חרס, כלי אבן, כלי נחושת כסף וזהב.

היום, כמחצית מהקהילה השומרונית גרה בעיר חולון, והשאר בשכונת "קריית לזזה" אשר על הר גריזים. מכיוון שהר גריזים הוא המקום המקודש לשומרונים ישנם טקסי דת המתקיימים על ההר ובהם: טקס זבח הפסח והעלייה לרגל בשלושת הרגלים (פסח, סוכות ושבועות). כמו כן הכהן הגדול גר תמיד בהר גריזים ובית העלמין השומרוני נמצא בהר גריזים.

לכל השומרונים יש אזרחות ישראלית. לתושבי קריית לזזה שנכללת בתחום המוניציפלי של שכם יש גם אזרחות פלסטינית. השומרונים מוכרים כמיעוט ברשות הפלסטינית ויש להם נציג במועצה הלאומית הפלסטינית. כקהילה קטנה הנמצאת בין שתי קבוצות יריבות, השומרונים נמנעים מלתמוך בגלוי באחד מהצדדים.

חפירה – dig

מקדש – temple

אוכלוסיה – population

עצמות – bones

קורבן – sacrifice

כבשה – sheep

עז – goat

פרה – cow

כלים – pots

חרס – clay

נחושת – copper

שאר – the rest

טקס – ceremony

עלייה לרגל – pilgrimage

בית עלמין – cemetery

תושבים – residents

נכלל – included

תחום, zone – area

מוכר – recognized

מיעוט – minority

נציג – representative

מועצה – council

לאומית – national

יריב – opposing

נמנע, להמנע – to refrain

לתמוך – to support

<http://www.shomronim.co.il/>

<https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A9%D7%95%D7%9E%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D>

איתמר לוי
אותיות השמש
אותיות הירח

אני השבתי אני אל שמי' עפר יחסי עפר לא ראיתי לא ראיתי לא שמעתי
 מא שפך מי הכה את אבי מן ערב אני? איפה אבא? אני? איפה שריף
 אין שריף? שריף באחורי אבא שריף? וראו אני שלום פעמים נאז מראת הכה
 שריף את אבא שריף שריף אני איפה רומא? אין? איפה שוטר
 אני השבתי אני אני? איפה שריף
 מא שפך מי הכה את אבא שריף? שריף? שריף? שריף?
 אין שריף? שריף? שריף? שריף? שריף? שריף?
 שריף את אבא שריף? שריף? שריף? שריף?
 אני השבתי אני אני? איפה שריף
 מא שפך מי הכה את אבא שריף? שריף? שריף? שריף?
 אין שריף? שריף? שריף? שריף? שריף? שריף?
 שריף את אבא שריף? שריף? שריף? שריף?
 אני השבתי אני אני? איפה שריף

על גשר אבן וברזל צועדת היא היא
 האחת והיחידה, היא היא הזמרת אום
 כולתום أم كلثوم, שפיארה פעם
 את קירי ואת הזיותי, לפני שבאו
 האויב לרסק את הבית יית. על גשר
 אבן וברזל צועדת היא היא. מאחוריה
 שמים לבנים וצמרות עצי חרוב
 خروب. שעה משוך לאחור. משקפי
 שמש אלכסוניים מסתירים את עיניה.
 כפיה צהובה יורדת מראשה, ומסתירה
 את שומן סנטריה הנפלאים. חצאית
 יהלומים מסתירה את ברכיה, והצל
 שמטילה השמש, מראשה ומארנק העור
 התלוי על מרפקה, צורתו כצורת נשר
 פורש כנפיים, על כפות רגליה העבות.

עורך הסדרה: יגאל שוורץ

10-274724 דאנקוד

בית הוצאה כתר • ירושלים

צועדת – הולכת
 פיארה – glorified
 הזיות – fantasies
 לרסק – to pulverize
 צמרת – treetop
 משוך – pulled back
 אלכסון – diagonal
 מסתיר, להסתיר – to hide
 סנטר – chin
 יהלום – diamond
 מטילה, להטיל – to cast
 ארנק – purse

האות סין, ס

העולם הזה, כל תחילתו באבן. כל תחילתו בסלע ענק. לקח אללה מין צוק בצורת כדור, שמצא בשמים. אמר אללה, מסלע זה אבנה את עולמי. עטף אותו בחומר חום, ובנוזל צהוב, ובחצץ ירוק, ובטיט לבן, ובבוץ אפור, ובאדמה שחורה, ובעפר אדמדם.

זהו העולם, ואלו שבע שכבותיו. את עומקו לא ניתן למדוד, אלא נאמר בסיפורי האגדה שאם יחפור בו האדם, יקדיש את סך כל מאה ועשרים שנותיו כדי לחפור את השכבה הראשונה בלבד, היא העפר האדמדם.

ציורים רבים צייר האדם את גרעינו של העולם במשך השנים. אמרו שתמציתו היא אבן חלקה ויקרה. אמרו, לא אבן היא אלא סלע, שעקר אללה מתוך הים. אמרו שהיא עגולה, אמרו שהיא משולשת. ספרים רבים, בשפות שונות, ניסו לקבוע את גודלה המדויק, ואת משקלה. מועצות חכמים התקבצו לחקור את תפקיד האבן. אמרו שהיא מייצבת, ובלעדיה היה העולם מתנדנד לכאן ולכאן. אמרו, מה פתאום מייצבת! היא היא מקור החיים, ממנה נלקח החומר לעצמותיו של האדם הראשון, ולעצמותיה של החיה. אמרו, לא ולא! כל תפקידה לווסת את אקלימו של העולם. והיו שאמרו, אין לה שום תפקיד מלבד להיות במקום שקבע לה האלוהים. משל לחייל השומר על גבעה ריקנית, רק משום שציוו עליו לשמור על גבעה ריקנית.

יום אחד עמדתי בכיכר התחנה, וחיכיתי לאוטובוס. במרכז הכיכר שכב עיגול שאותו מקיפים מאמיניו של השליח שוב ושוב, בגלגליהם. ימים רבים שכב בשממה וביובש, עד שהחליט המוכתר לטפחו. שמו בו אדמה טרייה, וזרעים של פרחים, ומים. כעבור תקופות קצרות צמח שם ירק לתפארת. בקיץ הפריחה צהובה ואדומה, בחורף היא לבנה. נחל מורעל של שפכים מקיף את עיגול הצמחים, וזורם אל רחוב החנויות הסגורות. מימיו של זה הנחל שחורים וכבדים. זרימתו חזקה הרבה יותר בימים האחרונים, משום העוצר והבכי, והאדמה ממאנת לספוג אותו לתוכה. אפילו שיחים וקוצים בורחים מפניו אל צדו האחר של הרחוב. ביוב פרטי זורם כאן, וביוב ציבורי. ביוב של בני אדם, וביוב של חיות. ביוב של גברים, וביוב של נשים. ביוב פנימי, וביוב חיצוני. ביוב של יום, וביוב של לילה. לאורו של יום אחד מן הימים הזדקרה לפתע אצבע ענק מתוך מעגל הירק. מין אצבע מתכת, שתתם אבי המכונן כדי לפרסם את גלירותיו ברבים. שעון של זמנים עמד בסופה.

כיכר – square
תחנה – bus stop
לשכב – to lie down
להקיף – to surround
שליח – messenger
שממה – desert
יובש – dryness
לטפח – to nourish, cultivate
זרעים – seeds
תקופה – period
לתפארת – splendor
מורעל – poisoned
שפכים – sewage
זורם, לזרום – to flow
כבד – heavy
עוצר – curfew
למאן, ממאנת – to refuse
לספוג – to absorb
קוצים – thorns
ביוב – sewage
הזדקרה, להזדקר – to be
מתכת – prominent, erect
מתכת – metal
לתרום – to donate

אלה שמות האנשים הגרים סביב הכיכר, וסביב מגדל השעות. ג'עפר חוסיין חסין, שהיה פעם מורה ועכשיו הוא מוכר עיתונים ליד הצבא, הוא ובתו נסרין חסין חיים בכיכר. אחמד סעיד צ'רלס לטיף, החייט הכושי, ששמו אינו שם ערבי, והתנהגותו אינה התנהגות ערבית, הוא ובנו פאיו לטיף לנים בכיכר. זיאד חאפז אלח'טיב "הצל" היה מדלג על ארבע רגליו בכיכר לפני שהפך לאש מדורה. שתיים מרגליו היו כסופות ומתכתיות, ושתיים היו מתות ונגררו אחריהן, מסוכסכות זו בזו, טופפות ומתופפות על המרצפות. הוא ואביו, ס'יד אלח'טיב, חיים ומתים בכיכר. מוחמד מחמוד אלמג'יד שנזא נפשו של אבי, ובניו עלי ע'בד בעל הקפה, וח'אלד המשוגע, מתגוררים בכיכר. וכמובן אבי, ס'יד זקות בעל הגלירות, שנרצח בגרונו של שריף, הוא ואמו סועאד, שלועסת בימין וטוחנת בשמאל, הוא ואביו עסאם הארץ, העשוי מאתיים שלושים ליטרים של סיד, הוא ואהובי המת טהא, הוא ואחי שריף בעל הגרון, הוא ואני, ג'עפר עומד אסמאעיל זקות, שוכנים בכיכר.

חמקתי אל הכיכר בין צללי החיילים היושבים על גגות הכפר, והמתנתי תחת צלו של תורן-הזמן שנידב אבי למכוניתו הציבורית של האפנדי סמיר אלקאדי, שיוביל אותי לירושלים, לשיעור נגינה.

לכבוד יום הולדתי שאל אותי אחי שריף, אדון הבית, איזו מתנה אני מבקש. אמרתי כלי נגינה, וקיבלתי כלי נגינה. ביד אחת אתה נוגע שם, ובאחרת אתה לוחץ פה, וקולותיהם של מלאכי גן עדן ונערות החור'יה בוקעים מגרוננו. כיוון שלא ידעתי כלל היכן להניח והיכן ללחוץ, יצא מהגיטרה רק קולו של אב'לים השטן. כדי לשמור על שלום הבית, ועל שלום הכפר, הגדיל אחי את מתנתו, ושלה אותי ללמוד מנגינות אצל מורה לגיטרה בירושלים.

עמדתי בכיכר ואמרתי לעצמי, אביט בה ואראה את יופייה. השענתי את ראשי על כתפי האחוריות, מיקדתי את עיני בראשי הבתים, והתחלתי להסתובב. צעד ועוד צעד ועוד פסיעה ועוד סיבוב ועוד צעד. גלים עברו בחלונות, ובשערי העץ המגולפים. הפרחים והעצים והשיחים המקיפים עלו וירדו בתוך עיני, בריקוד איטי. צעד ועוד צעד ועוד פסיעה ועוד סיבוב ועוד צעד. זרועות התרוממו, והתנופפו משני צדי גופי. השמים עמדו על ראשם. זרימת הביוב הפכה לעננים. מגדל המסגר נהיה לתורן של אנייה טובעת בים הסוער. הקירות התקיפו אותי, הסיסמאות התקיפו אותי, האנטנות, ודודי השמש, וחוטי הכביסה, והחיילים, נפלו עלי, נפלו עלי. הסמטאות שקעו תחתיו ועלו והתפתלו סביבי ונעלמו. עוד מעט אני אפול. עוד מעט אני אירדם מהסחרחורות. צעד ועוד צעד ועוד פסיעה

חמקתי, לחמוק – to slip away

צללים – shadows

להמתין – לחכות

להוביל – to drive, lead

כלי נגינה – instrument

לוחץ, ללחוץ – to push

בוקעים, לבקוע – to emerge

היכן – איפה

להניח – לשים

ועוד סיבוב ועוד צעד. כשפקחתי את עיני התנדנדר כל העולם סביבי. ראיתי משהו מבצבץ תחת שיחי הכיכר. הצצתי, וראיתי גופת בובה מונחת לידי. בובת משחק בצורת צפרדע. קרצה לי הבובה, ופיתתה אותי להרימה. בלשתי לימין, ובלשתי לשמאל, שלא יתפוס אותי איש. התכופפתי לעבר הצפרדע בצורת צפרדע, משכתי אותה אלי, ונצנצו נוספים משכו את סקרנותי אל בין השיחים. שלחתי אצבע מפשפשת, ואצבע מפשקת, ואצבע מקרבת, ושליתי שרשרת כסף מתוך החול.

קראתי בה את האות אֶלֶף א, ואת האות בַּא ב, ואת האות סִין ס, האחרונה באותיות שאני מכיר. קראתי וקראתי, עד שהבנתי מה קראתי. אִיִּסָּאם נִסְרֵהּ אֵלֶּה, היה כתוב שם. אֶבְתָּסָאם נִצְרִלְלָה. רק כך, רק אז, רק שם, הבנתי את הסימנים והאותות שנתן לי פעם החלום באוטובוס. הציורים שהציגה לפני הילדה אֶבְתָּסָאם בחלומי, רמזו לי בעצם את העתיד. "ציור יום ההולדת" התכוון ודאי למתנת הגיטרה של אחי שריף, שרק בגללה בכלל עמדתי כאן בכיכר בדרכי למורה לנגינה, וגיליתי את חפציה של האובדת. "ציור הבובות" ו"ציור הצפרדע" התכוונו לבובת הצפרדע שמצאתי בשיחים. "ציור האותיות" רמז על שרשרת הכסף שבה רשום שמה של הילדה אֶבְתָּסָאם נִצְרִלְלָה הנעדרת. נטלתי את מה שנטלתי, והלכתי לביתה.

כלבים, וחתולים, ותוכיים, ונחשים, ועכברי שעשועים, מילאו את ביתו של חאג' חמדי נִצְרִלְלָה, אביה של אֶבְתָּסָאם. יצורים ממינים שונים התאכסנו תמיד במכוניתו. עשרות גוזלי ברווז בצבע החרדל הציצו מתאו האחורי. כבשים היו שרועים על מושביו. עגל של פרה הבליט את זנבו בחלון זה, ואת ראשו באחר. כלב ישב ליד הנהג, מתווך החיות, ושפנים התעלסו בין רגליו. וכשהיה עוצר את מכוניתו בסמטה, היו היונים יורדות מהעץ ומהגג, לעמוד על מוט העץ שהניח בתוכו של הרכב, על משענות הספסלים.

כלבתה של אֶבְתָּסָאם נפלה עלי, והיא צועקת משמחה, ומסתובבת סביב עצמה, ומסתבכת ברצועה הקושרת, והיא חושפת את שיניה בחיוך אמיתי. אבי לימד אותי שהכלב ואדוניו יחסם אל האורח שווה. אם הכלב שונא ומתקיף ומאיים בבואך, גם אדוניו כך. אפילו אם הוא מסביר אליך את פניו ואת חיוכו. אם הכלב אוהב ומלקק ומכשכש לקראתך, גם אדוניו כך. אפילו אם הוא מזעיף את עיניו, וגוער בך. אמרתי, אם יטיל עלי הכלב את צואתו, והיא בצורת כדורים עגולים ויבשים, אדע שאכן אותות ורמזים הביא לי החלום. אך דבר מאלו לא קרה. המשיכה הכלבה לשמוח, ואני המשכתי להתקדם לעבר הכניסה. הרגשתי שמישהו עוקב אחרי

בחדרים. מאז נעלמה התינוקת אֶבְתָּסָאם, לאחר שהסתיימו החיפושים, הסתגרה משפחתה בבית. אין בא ואין יוצא.

חאג' חמדי נצרללה "גן חיות" פער את הדלת לפני, והוא זועף ומאיים. אפלולית רבצה שם על הרהיטים, ועל הדלתות המובילות, ועל החיות הרבות הרובצות, ועל הצללית השחורה של האם היושבת. אמרתי לו מי אני, ומה אני מבקש, והנחתי לפני יופיו הרב את חפציה של בתו. לבש שמלת בד לבנה על גופו הריחני, ומצנפת בד לבנה על ראשו. זקנו היה קצוץ, וציפורניו שקופות ומטופחות. כל יופיו בא בזכות היעלמותה של בתו, כי חשב האיש להציל אותה אפילו בעזרת מצוות החג'. נטל את כספו, ונסע למחוז חפץ מכה, אם הערים. שבע פעמים הקיף המוסלם את הפעפה למזל, שבע פעמים נישק את קירות האבן השחורים של אלתֶגֶד אלאסֹוד. הוא עמד בהר הרחמים, וזרק שבע אבנים קטנות, ושחט את קרבנו, ושתה ממי הזֶמֶזם הקדוש, וביקר את קברו של הנביא באלמדינה. אך אֶבְתָּסָאם לא נמצאה.

אמרתי לו מי אני, ומה אני מבקש, והנחתי לפניו את שרשרת הצוואר של בתו, ואת בובתה. ספק חמדי נצרללה את שתי ידיו, והרימן אל חזהו. אחריכך הניח יד אחת על מצחו לזמן רב, ורק אז אזור אומץ לשלוח את אצבעותיו לאחוז בפריטים. צבט החאג' את הצפרדע, קירבה לעיניו, וקירבה לאפו, וקירבה לשפתיו. הרעיד אותה ליד אוזנו, והרעיד אותה תחת נחיריו. עוד הוא אווז ביד אחת את הבובה, מיששו אצבעותיו הימניות את אותיות הכסף. מיששו אֶלֶף ובא ותא וסין ואֶלֶף ומים. הוא פתח את הדלת הפתוחה ברגלו, עמד בריבוע האור, והתכוון לזעוק אל העולם. מה גרם לו להתחרט, לא הספקתי לראות. נסוג בעל החיות לאחור, וסגר את הדלת הפתוחה ברגלו. אפלולית זינקה ותפסה את מקומה בכל החדר. עמד החאג' בכל יופיו, וזעק לעבר הדלת החוסמת: "רוצחים! פושעים! שודדים! חזירים! גנבים! סרסורים! בני זונות! כופרים! בריונים! שקרנים! רשעים! חיות!"

את ח'אלד אלמג'יד המשוגע כבר הזכרתי. עשרים וכמה שנים היו צעצועיו ובגדיו אטומים בתוך חדרו במצוות הצבא, על שהשליך בהם את אבניו. כאשר באו החיילים לפרוץ את הלבנים בברזיליהם, כבר היה ח'אלד גבר מגודל. הושיט האיש את אצבעו בת העשרים ושבע לעבר החפצים שהמתינו לו מעבר לקירות, והפך בשניות לזאטוט בן שבע. זאטוט בן שבע, גם חבריו זאטוטים. עמד ח'אלד והתאהב בדמותה של אֶבְתָּסָאם. היה נוהג בה כמלכה. היה מרכיב אותה על כתפיו החסונות, ונושא אותה כחמור לכל מקום. היה מגן עליה בגופו. היה אוסף לה מתנות

ודברי מזון בעוצר. כאשר סיפרו לו על היעלמותה, פרץ האיש אל הסמטאות, והחל להטיח להטיח את ראשו בעמוד של חשמל. האור החולני רעד בבתיהכפר.

מחשבותיו של ח'אלד התערבבו והתבלבלו. תחילה סיפרו לו שידירתו נעלמה. אחר־כך אמרו לו כי האדמה בלעה אותה. וכעבור ימים טענו כי בובת הצפרדע שנתן לה מתנה ליום הולדתה, נמצאה ליד תחנת האוטובוס בכיכר. הלך הילד הגדול אחר מחשבותיו, ומחשבותיו הלכו אחר לבו, ולבו היה פצוע ומסוכסך ונבוך. אמר הזאטוט לעצמו, אם האדמה באמת בלעה אותה, כמו שאומרים, ודאי בלעה אותה ליד השיחים בכיכר. תחילה חפר בעזרת ידיו וציפורניו. תחילה חפר בעזרת קרשים שמצא, ובעזרת שברי זכוכית, עד שהגיע אל לב העולם.

זהו העולם שכל תחילתו באבן. כל תחילתו בסלע ענק. לקח אללה מין צוק בצורת כדור, שמצא בשמים. אמר אללה, מסלע זה אבנה את עולמי. עטף אותו בחומר חום, ובנוזל צהוב, ובחצץ ירוק, ובטיט לבן, ובבוץ אפור, ובאדמה שחורה, ובעפר אדמדם. זהו העולם, ואלו שבע שכבותיו. את עומקו לא ניתן למדוד, אלא נאמר בסיפורי האגדה שאם יחפור בו האדם, יקדיש את סך כל מאה ועשרים שנותיו כדי לחפור את השכבה הראשונה בלבד, היא העפר האדמדם. ציורים רבים צייר האדם את גרעינו של העולם במשך השנים. אמרו שתמציתו היא אבן חלקה ויקרה. אמרו, לא אבן היא אלא סלע, שעקר אללה מתוך הים. אמרו שהיא עגולה, אמרו שהיא משולשת. ספרים רבים, בשפות שונות, ניסו לקבוע את גודלה המדויק, ואת משקלה. מועצות חכמים התקבצו לחקור את תפקידה של האבן. אמרו שהיא מייצבת, ובלעדיה היה העולם מתנדנד לכאן ולכאן. אמרו, מה פתאום מייצבת! היא היא מקור החיים, ממנה נלקח החומר לעצמותיו של האדם הראשון, ולעצמותיה של החיה. אמרו, לא ולא! כל תפקידה לווסת את אקלימו של העולם. והיו שאמרו, אין לה שום תפקיד מלבד להיות במקום שקבע לה האלוהים. משל לחייל השומר על גבעה ריקנית, רק משום שציוו עליו לשמור על גבעה ריקנית.

ח'אלד אלמג'יד לעג לחוקיהם של הפיסיקאים, וחפר שכבה אחר שכבה בקרקעיתו של העולם. עד שחצה את הרובד הראשון, הוא העפר האדמדם, שעומקו לפי הספרים מאה ועשרים שנות חיים, עברו מחוגי פסל השעון מעליו שעה אחת בלבד. נקי ארוך נוצר תחת רגליו, וגבעות האדמה והבוץ והטיט והחצץ והנוזלים הצהובים גלשו אל דרך האספלט והפריעו לתנועה. לבסוף, לאחר שלא מצא את ידידתו אַבְתָּסַאם, לאחר שחפר את כל שבע שכבותיה של הארץ, עלה המשוגע וטיפס לעבר

רכב – מכונית

מזוודה – suitcase

רעידות – rattling

קפיצות – jumps

טלטול – shaking

זכוכית – glass

הזעת, להזיע – to sweat

שרוכים – shoelaces

התנפלות, להתנפל – to attack

נושאים, לשאת – to carry

גופה – body

טירוף – madness

פרומים – untied

מטונפים – filthy

מפתחות – keys

לטפטף ריר – to drool

כתם – stain

קצף גילוח – shaving foam

מכס – customs

אושר – שמחה

הציף, להציף – to flood

למהר, למהר – to rush

הפנים הסקרניים המציצים אליו. "התהילה לאלוהים אשר ברא את השמים ואת הארץ, ויעש אפלה ואורה!" גמגם להם. "דעו לכם כי גרעינו של העולם עשוי בכלל מברד!" כהוכחה מדעית פרש את ידו לפני הנוכחים, ופרש את אצבעותיו, ופרש את חתיכת אריג היוטה על כף ידו. הבר חלוד היה, והבר בוצי היה, ומסריח מעובש.

כיוון שסיימתי את משימתי, והשבתי את חפציה של הנעדרת למשפחתה, יצאתי חזרה לכיכר, ונסעתי ברכבו הציבורי של האפנדי סמיר אלקאדי, אל המורה הפרטי לנגינה בירושלים.

ירדתי בתחנה המרכזית של עיר הקודש, שבה הייתי פעם עם אחי שריף בשביל מזוודותיו של אהובי, ונסעתי באוטובוס אחר אל ביתו של המורה. מרוב הרעידות והקפיצות והטלטול, נרדמתי. לפעמים הייתי מניח את אפי על הזכוכית, לפעמים נפל ראשי קדימה ואחורה. כמה מתוקה היתה לי שנותי. אפילו שהזעתי. אפילו שולמתי על מותו של אחי טהא זקת. "תסגרו לו! תסגרו לו את השרוכים!" התנפלתי על החיילים הנושאים את גופתו אל הג'יפ. אולי היה עוד סיכוי להציל את חייו, אבל אני בטירופי התעניינתי אך ורק בשרוכי נעליו הפרומים והמטונפים בדם. "אתה מוכן אולי להפסיק?" הם אמרו לי. "אתה מוכן אולי להפסיק?" אמרו לי.

איך התנפלתי על החלון. אולי כבר עבר האוטובוס את ביתו של המורה. איפה היינו לא ידעתי. לידי ישבה נערה צעירה. הסתכלה עלי ואמרה: "אתה מוכן להפסיק?"

להפסיק מה? מה עשיתי? איפה אנחנו? הגענו כבר לרחוב שלומציון המלכה? מה השעה? איזה יום היום? מה את רוצה? מי את? איפה התיקים שלי? אולי נפלו לי המפתחות של הבית? איפה הארנק שלי? יש לי מספיק כסף לחזור? באיזו שעה מתחיל השיעור שלי? בת כמה את? איך קוראים לך? לאן את נוסעת? את מירושלים? מה אמרת לי להפסיק? מה עשיתי? למה את מחייכת? דיברתי בשינה? מה אמרתי? אולי טפטפתי ריר? את צוחקת? יש לי כתם במכנסיים? אולי אני מלוכלך בחולצה? אולי לא ירד לי כל קצף הגילוח? סליחה, כאן זה כיכר המכס? את יכולה לזוז קצת? אני צריך לרדת. מה את מסתכלת? את יודעת בן כמה אני? בן כמה את חושבת? אני בן שמונה-עשרה. אני בן שבע-עשרה. אני בן שש-עשרה. היית מאמינה שאני ערבי? נעים מאוד, קוראים לי ג'עפר עומר אסמאעיל זקת! איך קוראים לך?

האוטובוס נסע לאורך החנויות ובסיסי הבתים. אושר חם הציף אותי כאשר פנתה אלי הנהדרת ושאלה איך קוראים לי, ולאן אני ממהר. לבשה

מתוחות – stretched
 תסרוקת – hairstyle
 התחככה, להתחכך – to rub
 against
 נשענה, להשען – to lean
 רשום – is scribbled
 רתחה, לרתוח – to boil
 לחמוק – to slip away
 קבענו, לקבוע – to decide, determine
 שטפה, לשטוף – to wash
 מפואר – glorious
 מסוגל – יכול
 רצועות – straps
 חזייה – bra
 בושה – shame
 לחשו, ללחוש – to whisper

צר – narrow
 הרימה, להרים – to lift, raise
 פטמות – nipples
 גבשושי – lumpy, bumpy
 שקוף – transparent
 שביל – path
 נמלים – ants
 אתעורר, להתעורר – to wake up

מכנסיים שחורים, ולבשה חולצה כחולה, ושערותיה היו מתוחות לפנים ולצדדים ולאחור, כתסרוקתו של נער. מי יאמין לי, אם אני אספר מה קרה? כמו משוגעת הרגל שלה התחככה ברגל שלי. פתאום הסתכלה עלי וצחקת. היא נשענה עלי, והראתה לי באצבע קטנטנה מה רשום בשחור על הכיסא לפנינו. "אוהב מכל הלב..." וציורים של לבבות שחורים. הרגל שלה רתחה על הרגל שלי, וזזה. כמו משוגעת היא דיברה אלי. מי יאמין לי שחיכיתי לה בכיכר המכס, אחרי השיעור לנגינה. מיהרתי לחמוק בין הבתים, עד שעמדתי בתחנה שקבענו. עמדתי, וישבתי, והסתובבתי מכאן, והסתובבתי מכאן, ושוב ישבתי, ועמדתי. זיעה שטפה אותי מתחת לבגדים המפוארים. מי זוכר אותה בכלל. איך היא נראית. מי מסוגל לזהות אותה. אני זוכר חולצה לבנה ומכנסיים. אני זוכר רצועות צהובות של חזייה. מרוב בושה הסתכלתי על כל מי שעברה, התחלתי ללכת לקראתה ולהגיד לה שלום, כאילו אנחנו מכירים. אפילו למכוניות ולמוניות שעצרו לידי אמרתי שלום. אולי היא בפנים. למה לא שאלתי איך קוראים לה. כולם הסתכלו עלי כמו משוגע, ולחשו דברים. בסוף היא באה.

לא זוכר מה דיברנו. לא זוכר איך הלכנו. בחדר הצר, מאחורי דלת הזכוכית, מאחורי תמונות הזמרים, מאחורי קולותיהם של הוריה, שחשבו אותי לחבר מהכיתה, היא הרימה את חולצתה הכחולה, ונתנה לי את שני שדיה הענקיים והמלאים, ואת פטמותיה הגבשושיות. נישקתי נישקתי נישקתי את השערות השקופות היורדות על בטנה כמו שביל של נמלים לבנות. אלוהים, אלוהים, רק שאני לא אתעורר.